

Universal Declaration of Human Rights - Éwé

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

AMEGBETO Ɔ ABLƆDEVINYENYE NU KPEƆODZINYA

KPƆKPLƆYIDEME

Esi woƆe dzesi kƆtɛe be, amegbetwo katã fe gomekpƆkpƆ sƆsƆe, anye gƆmedƆokpe na amegbetƆfomea fe ablƆdemenƆƆ, nutefewƆƆƆ kple nƆti fafa le xexeame ta la.

Esi eme va kƆ fãa be, ablƆdevinyenye si nye amegbetƆ Ɔesiade tƆ la nu mabumabu akƆ gbƆe wƆtso be hlɔnuwƆƆ Ɔe amegbetƆfomea nu va bƆ ta la, amewo fe dzitsinya va tsi tre Ɔe nuwƆna vloƆ sia nƆti ale woƆe adzƆgbƆe heƆoe kpɩkpaa be, le egbe xexe sia me la, ele be amegbetƆ nana agbe le ablƆde me, aƆe eƆe didi agblƆ faa vƆvƆ manƆmee, asubƆ nusi dzi wƆƆ se, avo tso nƆdzidodoname si me eye hiãkame maganye agbenƆƆ fe afƆklinu na ame hahoawo o nƆti la,

Esi woƆo kpe edzi be, ehiã be se nadzƆ AmegbetƆ fe AblƆdevinyenye nu KpeƆodzinya la nu, be ametetedeto kple funyafunyawƆƆ ame magawƆe be ame aƆeke naye edokui ta uli gei la to aglãdzedze me o nƆti la,

Esi wohiã vevie be woado dukƆ kple dukƆwo dome kadodo Ɔe nƆƆ le xexemedukƆwo katã dome ta la,

Esi Xexeme DukƆ Ɔofuawo Ɔe adzƆgbƆe le woƆe ƆoƆo si te wode asie la me be, to AmegbetƆ fe ablƆdevinyenye nu KpeƆodzinya me la, amegbetƆ Ɔesiade, eƆanye nyƆnu alo nƆtsu o, fe gomekpƆkpƆ sƆ eye wokƆ mƆ be to esia me la, hadomegbenƆƆ azo Ɔe nƆƆ, ablƆde asu amesiame si wu tsã eye agbenƆƆ nadze edzi nyuie na amesiame wu tsã ta la,

Esi dukƆ siwo katã da asi Ɔe KpeƆodzinya dzi la Ɔe adzƆgbƆe be yewoakƆ egbƆ be amesiame de bubu KpeƆodzinya la kple amewo fe ablƆdemenƆƆ bliboe nu kpakple nkulɛle Ɔe ƆoƆo la nƆti to ƆekawƆƆ me kple Xexeme DukƆ Ɔofuawo la,

Esi eme kƆ fãa be gomekpƆkpƆ kple AblƆdemenƆƆ gomesese tsitotsito nye nu vevito wu, hena takƆkpƆ na adzƆgbedede sia bliboe ta la,

XEXEME DUKƆ ƆOFUAWO FE TAKPEKPEGã LE GBEFã ƆEM:

Amegbetwo fe AblƆdevinyenye nu KpeƆodzinya sia be, enye ƆoƆo si dzi mieda asi Ɔo na amewo katã le xexeame godoo. Miele mƆkpƆkpƆ me be amesiame kple xexeame habƆƆ Ɔesiade le afisiafi azo Ɔe KpeƆodzinya sia nu. Woakakae Ɔe xexeame katã to efiafia kple emedede na amewo me. Esia awƆe be amewo nase KpeƆodzinya la gome eye woaxƆe, awo Ɔe edzi be, agbenƆƆ natsƆ afo nyuie le DukƆ siwo le Xexeme DukƆ Ɔofuawo fe HabƆƆ me la me. WokƆ mƆ be woakaka KpeƆodzinya la Ɔe XƆdeasinyigba siwo dzi Ɔum dukƆ aƆewo le la hã me hena dzidzedzekƆkpƆ.

KPEƆODZINYA ƆOƆO 1

Wodzi amegbetwo katã ablƆdeviwoƆe eye wodzena bubu kple gomekpƆkpƆ sƆsƆe. Susu kple dzitsinya le wo dometo Ɔesiade si eyata wodze be woana anyi le ƆekawƆƆ blibo me.

KPEƆODZINYA ƆOƆO 2-LIA

Ele be amesiame nakƆ gome le ablƆdevinyenye fe ƆoƆo siwo katã le KpeƆodzinya la me me. Woawo ƆoƆo siawo dzi vovotodeameme manƆmetƆe Ɔe eƆe dzotsofe, nƆtigbalɛ fe amadede, nƆtsu alo nyƆnuyenye, gbegbƆgbɩ, xƆsehamenƆƆ, dunyahamenƆƆ, ame fe susu fe vovototo, Ɔevinyenye alo ƆoƆe tƆxɛ aƆeke ta o.

Gawu la, vovotodeameme madze le ame aḍeke fe dunyahenyawo alo efe dukɔa fe kadodo kple dukɔ bubuwo me o. Nenema ke ame la fe dukɔ si me wòtso la ɔanye dukɔ nɔ-eḍokui si o, eḍanye xɔḍeasi dukɔ alo dukɔ manɔḍokuisi o, vovotodeameme nuwɔna aḍeke mayi edzi ku ɔe enu o.

KPEḌODZINYA ḌOḌO 3-LIA

Ele be amesiame nana agbe leablɔḍe kple dedienɔɔ me.

KPEḌODZINYA ḌOḌO 4-LIA

Womatsɔ ame aḍeke awɔ kluvie alo aḍoe awɔbae o, woatsi kluvinyenye kple kluisitsatsa nu gbidi le mɔ vovovoawo nu.

KPEḌODZINYA ḌOḌO 5-LIA

Womawo funyafunya ame, asẽ tame le enu, awo hlɔnu aḍeke ɔe enu, ahe to nɛ ahaɔi gbẽe o.

KPEḌODZINYA ḌOḌO 6-LIA

Woade bubu amesiame nu le afisiafi abe amegbetɔ ene le se la nu.

KPEḌODZINYA ḌOḌO 7-LIA

Amewo katã sɔ le se la dziwɔwɔ me eye wo katã akpɔ gome le se la fe wo taviuli me vovototomanɔmee.

KPEḌODZINYA ḌOḌO 8-LIA

Gomekpɔkpɔ le amesiame si le dukɔa fe wɔnudrɔ̃fewo hena ɔɔɔɔwɔwɔ siwo ku ɔe efe ablɔḍevinyenye fe kuxiwo nu abe alesi wole dukplɔse la me ene.

KPEḌODZINYA ḌOḌO 9-LIA

Womalé ame aḍeke akpasesẽtɔe, azi edzi ɔe gaxɔme, alo anyae le dukɔa me ɔe adzemadze dzi o.

KPEḌODZINYA ḌOḌO 10-LIA

Gomekpɔkpɔ sɔsɔe le amesiame si nu wotsɔ nya ɔo hekplɔe yi dukɔa fe wɔnudrɔ̃fe, afisi wɔnudrɔ̃la adodoe siwo matso afia nkunɔ o la, nade to efe nyawo me ku ɔe efe gomekpɔkpɔ, efe dɔdeasiwo kple hlɔnya ɔesiade fomevi si woatsɔ ɔe enu la me nɛ.

KPEḌODZINYA ḌOḌO 11-LIA

1. Womabu ame aḍeke agɔɔzelae le wɔna aḍe si to nudedi me nɛ la ta le efe dukɔ me alo dukɔ bubuwo fe se nu nenyɛ be se ma menɔ anyi le amea fe vodadawɔxi o.

2. Womabu ame aḍeke agɔɔzelae ɔe nuwɔna aḍe si mele dukɔa alo gbetadukɔ aḍeke fe seawo me le xeyixi si me nya la dzɔ o. Nenema ke womana tohehe aḍeke si kɔ wu esi sɔ kple amea fe vodada le xemaxi me o.

KPEḌODZINYA ḌOḌO 12-LIA

Ame aḍeke mekpɔ mɔ atso sesẽ ade nu ame bubu fe adzamegbenɔnya, efe fomenya, alo afemegbenɔnya me o. Ame aḍeke mekpɔ mɔ ato mɔ aḍeke dzi anya nu tso ame aḍe kple ame bubuwo dome kadodonyawo nɔti o. Nenema ke ame aḍeke mekpɔ mɔ afo di ame bubu nkɔ alo agblẽ enu o. Se la ɔe mɔ be ame aḍe si nu woade afo sia fomevi ɔo la, nauli eḍokui ta faa se la nɔɔwɔwɔ me.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 13-LIA

1. Amesiamе kpɔ mɔ aɖi tsa ayi dukɔ ɖesiaɖe me, anɔ afisiafi si dzroe la, gake amea nakpɔ gbɔ be yemetso dukɔ si me ye le la fe lifowo o.
2. Mɔnukpɔkpɔ le amesiamе si be woadzo le efe dukɔ alo dukɔ bubu me eye woate ɲu atrɔ gbɔ va efe dukɔ me.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 14-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ le amesiamе si, si aua yi dukɔ bubu me la si be woakpɔ sitso fe.
2. Womagbe sitso femɔnu kpɔkpɔ sia nana ame ne eva eme be wole eyome tim ɖe vodada siwo meku ɖe dunyahenyawo ɲu alo esiwo tsi tre ɖe Xexeme Dukɔfofuawo fe ɖoɖowo ɲu o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 15-LIA

1. Dumevinyenye fe gomekpɔkpɔ le amesiamе si.
2. Womatsɔ akpasesẽ axɔ dukɔmevinyenye le ame aɖeke si o, eye womaxe mɔ na ame aɖeke si di be yeatrɔ azu dukɔ bubu me tɔ la o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 16-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li na ɲutsu kple nyɔnu siwo tsi nyuie ate ɲu aɖe srɔ la si be woadɖe amesi nyo na wo la, ado fome. Dzɔtsofe, dzrovinyenye alo subɔsubɔ manye mɔxenu o. Mɔnukpɔkpɔ sɔsɔe li na wo be woadɖe wo nɔewo. Nenema ke woagate ɲu agbe wo nɔewo hã faa.
2. Womazi srɔɖeɖe ɖe ame aɖeke dzi o. Ele be srɔɖeɖe la nanye srɔɖela eveawo fe didi.
3. Le dzɔdzɔme nu la, fomee nye gomedokpe na amegbetɔfomea, eyata enye dukɔ ɖesiaɖe fe dɔdeasi be woakpɔ fome ɖesiaɖe fe dedienɔɔ fe nyawo gbɔ.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 17-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li be nuncamesi ate ɲu anɔ ame ɖeka si eye woagae ɲu anɔ ame ma kple ame bubuwo si ɖe du.
2. Womatsɔ akpasesẽ axɔ ame aɖeke fe nuncamesi si le esi la o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 18-LIA

Amesiamе kpɔ mɔ abu tame le edokui si le ablɔɖe me, awɔ efe dzitsinya ɲuɔɔ abe alesi wòlɔ ene eye wòasubɔ le mɔ si dze enu la nu. Ablɔɖemɔnu sia gɔmee nye be ame aɖe ate ɲu agbe nu ɖa tso efe xɔse gbɔ eye wòagasubɔ nu bubu si wòlɔ faa. Nenema ke wòkpɔ mɔ anɔ edokui si ko alo abɔ ha kple ame bubuwo le subɔsubɔhawo me. Afia nu tso nusi wòsubɔna la ɲuti le adzame alo gaglãgbe to mɔ ɖesiaɖe nu mɔxexe manɔmee.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 19-LIA

Amesiamе kpɔ mɔ abu tame le edokui si eye wòadɖe efe susu agblɔ faa mɔxexe manɔmee. Mɔnukpɔkpɔ sia lɔ susuwɔwɔ le ame ɖokuisi le ablɔɖe me ɖe eme. Esia gɔmee nye be ame aɖeke mekpɔ mɔ ado akplamatsee le wɔna sia me o. Egalɔ mɔnu si wòato ase nya tso ame bubuwo gbɔ kple alesi wòana nyanya ame bubuwo hekpe ɖe susu siwo do go tso nyagbefãɖeɖe ɖesiaɖe fomevi me kaka me. Le wɔna siawo me la, lifowo kura gɔ hã manye mɔxenu o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 20-LIA

1. Takpekpe kple hadede le ɲutifafa me fe ablɔɖe mɔnukpɔkpɔ, li na amesiamе.

2. Womazi ame aḑeke dzi be woanɔ habɔɔ aḑe me o.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 21-LIA

1. Gomekpɔkpɔ le dukɔmevi ḑesiade si le efe dukɔ fe dziḑuḑunyawo me. Ate ɲu anye eya ɲutɔ alo ametiatia aḑo wo tefe le akɔdada me.

2. Mɔnukpɔkpɔ li na dukɔmevi ḑesiade sɔsɔ be woakpɔ gome le kpekpeḑeɲu siwo keɲ dziḑuḑu nana dukɔmeviwo katã la xɔxɔ me.

3. Dziḑuḑu ḑesiade fe ɲusẽ fe sɔti le efe dukɔmeviwo sime. Woadɛ ɲusẽ sia afia le xeyixi tɔxɛwo dzi to ametiakɔdada siwo wowɔna le ḑoḑo nyui me. Le akɔdada siawo me la, dukɔmevi siwo katã dze ada ako la, ade nu aḑaka me le adzame alo to akɔdada mɔnu bubu aḑe si dzi woda asi ḑo ɲudɔwɔwɔ me.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 22-LIA

Hadomegbenɔɔ kple dedienɔɔ fe gomekpɔkpɔ li na dukɔmevi ḑesiade. Ehiã be dukɔmevi ḑesiade nakpɔ esia ade dzesii kɔtɛ to nunyanya tso efe dukɔ la fe ḑekawɔwɔ kadodo kple gbetadukwo ɲuti. Nenema ke wogahiãe hã be wòanya nu tso kpekpeḑeɲu siwo efe dukɔ la xɔna tso dukɔ bubuwo gbɔ le ga, hadomegbenɔnya kple dekonunyawo gome hena eya abe dumevi ene kple ehati bubuawo fe bubu kple tutuḑo si le vevie ɲutɔ la ɲuti.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 23-LIA

1. Ḑɔwɔwɔ fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame faa. Amesiame atia Ḑɔwɔna si nyo nɛ la. Ati efe Ḑɔwɔwɔ fe dzidzemekpɔkpɔ yome eye wòauli amemaxɔmaxɔ ḑe ḑo me ta vevie.

2. Fetu ḑeka fomeviwo xɔxɔ ḑe Ḑɔwɔna ḑeka fomevi ta le afisiafi, fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame, vovototomanɔmee.

3. Fetu nyui xɔxɔ fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame. Esia awɔe be Ḑɔwɔla la nate ɲu akpɔ eya ɲutɔ, srãa kple viawo dzi dzidzemetɔe abe alesii wodze amegbetɔ be wòano agbe ɲudzedzekpɔtɔe la ene. Eye ne ehiã kura hã la woado albe abe hadomegbenɔɔ fe viḑe ene.

4. Amesiame kpɔ mɔ aḑo Ḑɔwɔlawo fe habɔɔ anyi alo age ḑe ḑesiade si woḑo anyi xoxo la me ḑe efe dzidzemekpɔkpɔ mɔnuwo taviuli ta.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 24-LIA

Mɔnukpɔkpɔ li na amesiame si nye dziḑuḑuḑɔwɔla be woana gbɔḑemee to mɔkeke nanae me le xeyixi tɔxɛ aḑewo dzi gake woaxe fetu dedi nɛ. Woadɛ ga aḑeke le efe fetu la me ḑe xeyixi siwo me menɔ ḑo me la ta o.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 25-LIA

1. Agbenɔɔ dzidzemetɔe fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame bena efe lãme nana sesĩe, eya ɲutɔ, srãa kple viawo nana dedie to nuḑuḑu, nutata, xɔtutu, atikenya, kple kpekpeḑeɲunana bubu fomevi siwo hiã le hadomegbenɔɔ me la xɔxɔ me. Ne Ḑɔwɔna mele ame aḑe si o la, mɔukpɔkpɔ li nɛ be ne edze ḑo alo zu wɔametɔ, srãa ku alo wotsi heku amegã alo nyagã loo alo afɔku aḑe ḑo ḑe edzi si awɔe be magate ɲu awo naneke le eḑokui si o hã la, woakpɔ kpekpeḑeɲu.

2. Ele be woatsɔ beléle tɔxɛ na vinɔwɔ kple ḑeviwo eye woana kpekpeḑeɲu wo. Ele be woakpɔ ḑevi siwo dzilawo ḑe wo nɛwo ḑe ḑoḑonu hafi dzi wo kple esiwo dzilawo meḑe wo nɛwo ḑe ḑoḑo nyuitɔ nu hafi dzi wo o la dzi vovototomanɔmee.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 26-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li na amesiame be wòaxɔ hehe. Woaxɔ hehe siawo femaxee le gɔmedzesukuwo me. Ele be woazi amewo dzi be woaxɔ gɔmedzesuku fe hehe. Ele be mɔnukpɔkpɔ nanɔ anyi na hehexɔxɔ le aɖaɖudɔwo kple dɔwɔna tɔxewo me. Le sukukɔwo dede gome la, woade mɔ na amesiwo ɖu ɖutete le la be woage de hehexɔfe siawo.

2. Ele be hehenana amewo fe taɖodzinu nanye be woatu amegbetɔ desiaɖe dɔ hena efe amezuzu blibo. Ele hã be amegbetɔfomea, fe dzidzemekpɔkpɔ kple efe ablɔɖemenɔwo fe gɔmedɔkpe nakpɔ ɖɔyiyi to bubudede gɔmedɔkpe sia ɖu me. Esia ahe nugɔmesese, dzidodo kple xɔɔwɔwɔ ade dukɔwo, gbegbɔgbɔwo kple xɔseha vovovoawo katã dome. Esia ana be Xexeme Dukɔ Fofuawo fe Habɔɔ fe nuwɔnawo nahe ɖutifafa va xexeamé godoo.

3. Dzilawo kpɔ mɔ atia hehe si fomevi wodi be wo viwo naxɔ la faa.

KPEɖODZINYA ɖOɖO 27-LIA

1. Gbesiagbegbenɔwo fe gomekpɔkpɔ li na amesiame. Esia gɔmee nye bena, mɔnukpɔkpɔ li na amesiame be woakpɔ gome le viɖe siwo hã dona tso dzɔdzɔmenuwo ɖuti nunya kple aɖaɖudɔwɔnawo me.

2. Mɔnukpɔkpɔ li be woauli ame aɖe fe nutovɛ ta to se ɖudɔwɔwɔ me. Nutovɛ sia ate ɖu anye agbalẽɖɔɖɔ, hakpakpa alo aɖaɖu nu bubu desiaɖe fomevi si nye ame la fe asinudɔwɔwɔ si ɖuti tɔnyenye le nɛ.

KPEɖODZINYA ɖOɖO 28-LIA

Gomekpɔkpɔ li na amesiame be wòanɔ efe dukɔ me habɔɔwɔ alo dutahabɔɔ siwo me amewo fe mɔnukpɔkpɔwo kple ablɔɖevinyenye fe nyati siwo dzi míetɔ asii le Kpeɖodzinya sia me la xɔ anyinɔ dɔ blibo.

KPEɖODZINYA ɖOɖO 29-LIA

1. Gomekpɔkpɔ le dukɔ me ɖɔyidɔwɔ wɔwɔ mekpɔ dukɔmevi desiaɖe fe ɖkume le afisi efe ablɔɖevinyenye kple amegbetɔnyenye blibo le bɔɔɔ le.

2. Ele na amesiame be le efe mɔnukpɔkpɔ kple ablɔɖevinyenye ɖuti dɔwɔwɔwɔ me la, wòanye amesi awɔ de dɔdɔ siwo dzaa dzi sea da asi dɔ la dzi hena sidzedze kple bubudede ame bubuwo fe gomekpɔkpɔwo kple ablɔɖemenɔwo si hea agbe nyui ɔɔɔ, tomedafa kple dzidzeme sɔ gbɔ fũu vɛ, le ameha siwo dome sɔsɔminasɔ fe wɔnawo fo ke de to nyuie le.

3. Mele be woawɔ mɔnukpɔkpɔ kple ablɔɖevinyenye ɖuti dɔ le mɔnu siwo to vovo tso Xexeme Dukɔ Fofuawo fe taɖodzinuwo kple didiwo gbɔ o.

KPEɖODZINYA ɖOɖO 30-LIA

Mele be ame aɖeke naɖe naneke si le Kpeɖodzinya sia me la gɔme abe dukɔ deka aɖe konɔ tɔ wònye ene o. Medze be ameha alo ame deka aɖeke natsɔ abe mɔnukpɔkpɔ ene awɔ wɔna aɖe alo aɖe afɔ aɖe si agblẽ nu le gomekpɔkpɔ kple ablɔɖemɔnu siwo woxlẽ fia le Kpeɖodzinya sia me la ɖuti o.